

Феденько, Ф. Форостян // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2022. – Вип. 52, т. 2. – с. 185–192.

2. Фіра Д. Б. Симуляційне навчання студентів як один із перспективних методів формування та вдосконалення професійних хірургічних навичок у майбутніх лікарів / Д. Б. Фіра // Медична освіта. – 2017. – No 4. – с. 58–61.

3. Kaneko, R. M. U., Monteiro, I., & Lopes, M. H. B. M. (2022). Form for planning and elaborating high fidelity simulation scenarios: A validation study. PloS one, 17(9), e0274239. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0274239>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-546-7-2>

РОЛЬ ГАРАНТА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Арістова І. В.

*докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри*

*адміністративного та інформаційного права,
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

Досягнення Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) № 2 «Якісна освіта» [1] постає орієнтиром для багатьох закладів вищої освіти (далі – ЗВО) України, у тому числі і для Сумського національного аграрного університету (далі – СНАУ), що закріплено у Стратегії розвитку СНАУ [2]. Важливо, що одним із завдань задля досягнення ЦСР є «підвищити якість вищої освіти та забезпечити її тісний зв'язок з наукою, сприяти формуванню в країні міст освіти і науки» [1, с. 34]. Виходячи із того, що підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми програмами на трьох рівнях вищої освіти, це завдання має вирішуватися комплексно: і на бакалаврському, і на магістерському, і на освітньо-науковому рівнях. У межах даної публікації акцентується увага на забезпеченні якості вищої освіти на освітньо-науковому рівні шляхом підготовки фахівців за освітньо-науковою програмою (далі – ОНП).

В Україні кожним ЗВО має створюватися система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти (за усіма рівнями, у тому числі і за освітньо-науковим). Водночас, система зовнішнього забезпечення якості вищої освіти передбачає здійснення певних процедур і заходів, наприклад: 1) забезпечення ефективності процесів і процедур

внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності ЗВО та якості вищої освіти; 2) забезпечення наявності системи проведення процедур зовнішнього забезпечення якості; 3) проведення періодичних перевірок діяльності систем забезпечення якості та механізмів роботи з отриманими рекомендаціями (п. 3, ст. 16) [3]. Слід підкреслити, що Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (серед інших установ) уповноважено оцінювати систему внутрішнього забезпечення якості ЗВО (п.2 ст.16) [3], зокрема проводити акредитацію освітніх програм, за якими здійснюються підготовка здобувачів вищої освіти (п.1, ст. 18) [3], тобто, оцінювати освітню програму на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти.

Вважаємо, що зазначені вище положення нормативно-правових актів постають відображенням необхідних умов, в яких має здійснюватися діяльність гаранта освітніх програм, у тому числі і освітньо-наукових програм. Для висвітлення ролі гаранта ОНП у забезпеченні досягнення ЦСР № 2 вважаємо за доцільне використати підхід, який було запропоновано у авторській публікації [4]. Пропонуємо: 1) розглядати структуру системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти СНАУ у вигляді двох взаємодіючих системних складових: інституційне забезпечення; правове забезпечення; 2) встановити місце гаранта у інституційній системі та визначення ролі гаранта у локальному нормативно-правовому акті «Положення про інституційну структуру внутрішньої системи забезпечення якості освіти Сумського національного аграрного університету» (далі – Положення) [5]. З'ясовано, що Положення [5] є частиною політики забезпечення якості СНАУ, визначає розподіл функцій в інституційній структурі системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Встановлено, що, з одного боку, Положення розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Вищу освіту», Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, Стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості у європейському просторі вищої освіти (ESG, 2015) та з урахуванням Рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо системи внутрішнього забезпечення якості. З іншого боку, ЗВО має автономію, тобто, самостійність, незалежність і відповідальність у прийнятті рішень стосовно, зокрема, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління.

Це означає, що під час розробки Положення враховувалася специфіка ЗВО, необхідність створення культури якості освіти та належного дотримання принципів забезпечення якості вищої освіти (підзвітність, покращення, поєднання експертної оцінки та самооцінювання, партнерства, колегіальності, порівняльного аналізу та доказовості [5]). Слід підкреслити, що інституційна структура внутрішньої системи забезпечення якості освіти визначає розподіл функцій і відповідальності між внутрішніми стейкхолдерами,

структурними підрозділами університету у реалізації визначеної політики та процедур забезпечення якості освіти.

Вважаємо за доцільне приділити увагу ключовим внутрішнім стейкхолдерам забезпечення якості вищої освіти у СНАУ на програмному рівні: гарант; проектна група; викладач, що реалізує освітню компоненту (далі – ОК); науковий керівник аспіранта (для ОНП третього рівня вищої освіти). Безумовно, цей перелік має бути зумовлений тими функціями, які необхідно реалізовувати для забезпечення якості вищої освіти за відповідною ОНП. Тобто, саме функції визначають необхідність включення того чи іншого елемента до інституційного забезпечення. Водночас, належна реалізація функцій потребує зваженого визначення та нормативно-правового закріплення прав, обов'язків та відповідальності усіх внутрішніх стейкхолдерів (на програмному рівні).

Аналіз Положення [5] дозволив переконатися, що під час визначення функцій гаранта було враховано практично усі етапи функціонування ОНП: від етапів ініціювання, розроблення, перегляду до етапів проходження внутрішнього аудиту та акредитації ОНП Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Наприклад, із десяти функцій такими функціями постають: 1) координація роботи проектної групи щодо розроблення та перегляду освітньої програми, навчального плану та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів освітньої програми; 2) взаємодія зі структурними підрозділами університету щодо реалізації процедур забезпечення якості щодо відповідної освітньої програми; 3) залучення академічного персоналу, студентів та зовнішніх стейкхолдерів (роботодавців, зовнішніх експертів, ЗВО партнерів) до процесів моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми; 4) підготовка відомостей самооцінювання за освітньою програмою в процесі її акредитації; 5) персональне звітування щодо результатів реалізації освітньої програми, її моніторингу та періодичного перегляду перед Вченою радою факультету та/ або Вченою радою університету, та/або Радою із забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти.

Водночас, для розуміння реального стану правового забезпечення реалізації усіх покладених у Положенні на гаранта функцій, здійснено моніторинг прав та обов'язків гаранта. Результати моніторингу засвідчили наступне. Наприклад, під час реалізації свого права стосовно надання рекомендацій щодо складу науково-педагогічних працівників для викладання на ОНП, які відповідають Ліцензійним вимогам, виникають певні проблеми, що пов'язані із виконанням обов'язків інших стейкхолдерів (наприклад, завідувачів кафедр різних факультетів). На нашу думку, вирішення даної проблеми (як і багатьох інших, зокрема, взаємодії зі структурними підрозділами Університету) потребує коригування локальних нормативно-правових актів стосовно зваженого

визначення функцій, прав, обов'язків та відповідальності внутрішніх стейкхолдерів.

Наступна пропозиція пов'язані із необхідністю якісного юридичного супроводження системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, тобто, з удосконаленням правового забезпечення як невід'ємної складової цієї системи. Зокрема, йдеться про включення до перехідних положень нових локальних нормативно-правових актів пунктів, які стосуються коригування інших актів, що були прийняті раніше (надання їх переліку). Встановлено, що доручення, які надаються гаранту та проектній групі, виконуються у межах робочого часу в частині методичної роботи (в одних актах) та організаційної роботи (в інших актах) у індивідуальних планах науково-педагогічної роботи. Вважаємо, що і це питання потребує оперативного вирішення.

Досвід автора, як гаранта ОНП за спеціальністю Д8 «Право» (що пройшла акредитацію у 2024 році), дозволяє також внести пропозицію до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо розробки Модельного положення про гаранта освітніх програм, в якому (з урахуванням існуючого досвіду Агентства) будуть надані орієнтири задля адаптації до них відповідних локальних нормативно-правових актів закладів вищої освіти та наукових установ.

Література:

1. Цілі сталого розвитку: Україна: Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://goo.su/mcoIJDc>
2. Стратегія розвитку Сумського національного аграрного університету на 2021 – 2025 рр. URL: <https://goo.su/M5UI>
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18> (дата звернення: 11.10.2025)
4. Арістова І.В. Національний механізм реалізації цілей сталого розвитку в умовах інформаційного суспільства в Україні: роль юридичного механізму та його складових. Монографія: Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку. Scientific monograph. Vol. 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. P. 1-31. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6>
5. Про інституційну структуру внутрішньої системи забезпечення якості освіти Сумського національного аграрного університету. Положення: Наказ ректора № 492/од від 27.11.2024 р. URL: <https://tinyurl.com/26gqe9lr> (дата звернення 11.10.2025)